СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 234. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 9-го жовтня 1939. — No. 234. Jersey City, N. J., Monday, October 9, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЛЯНУЮТЬ РУЗВЕЛТА НА МИРОВОГО ПОСЕРЕДНИКА

ВАШИНҐТОН. — У політичних колах Вашинґтону велике враження викликувала вістка з Берліну, що німецький уряд радо повитав би президента Рузвелта як посередника в мирових заходах Европи. Здивування було тим більше, що дотепер Гітлер усе відносився ворожо до Рузвелта, а на попередні пропозиції Рузвелта, щоби прийти до згоди, майже ніколи не відповідав. У Вашинґтоні є таке переконання, що Рузвелт взяв би на себе ролю миротворця, але мусів би мати запевнення з боку Анґлії і Франції, що з того щось вийде. Бо колиб з того нічого не вийшло, то це надірвалоб престіж Рузвелта, а також звалилоб вину за дальше ведення війни на Анґлію і Францію. Вкінці, це далі потягнулоб Америку в спірні европейські справи.

„ЗАГРОЖЕНИЙ" „ІРОКВОЙ" ПЛИВЕ СПОКІЙНО.

ВАШИНҐТОН. — Корабель „Ірокврой", який везе понад шістьсот американців з Европи, та якому, за звідомленням німецького адмірала Редера, грозила від певних субмарин небезпека, пливе собі спокійно й дотепер нічого йому не сталося. Всетаки йому назустріч виїхали американські воєнні кораблі. Замітне те, що німецький адмірал Редер, даючи цю відомість американському військовому аташе в Берліні, зажадав від нього писемного посвідчення, що таку пересторогу дістав. Редер мав також сказати, що цю вістку одержав „шляхом Ірляндії".

Анґлійські й французькі кола в Америці є такого переконання, що це лише німецька пропаґанда, яка має за завдання невтралізувати анґлійську пропаґанду і насторожувати американську публичну опінію вороже до Анґлії та Франції.

ЗАСТІЙ У СЕНАТІ.

ВАШИНҐТОН. — Обі сторони, що з розгоном взялись диспутувати над невтральностевим законом, чомусь притихли і обі не знають, що далі починати. З боку бльоку „ізоляціоністів", на чолі якого стоїть сенатор Бора, вирінув плян компромісу. Бора заявив у сенаті, що його бльок готов згодитись на те, щоб впровадити клявзулю „купи собі за готівку і сам забери", але не сміють ворожі держави дістати ні на один день кредиту, а не лиш на три місяці, як це пропонують приклонники зміни; зате ще раз заявив, що його бльок ніяк не згодиться на продаж амуніції та зброї.

ВИКРИТТЯ КОМУНІСТІВ В УРЯДОВИХ ДЕПАРТАМЕНТАХ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Даєс, що розшукує „неамериканські активності", заявив, що підчас ревізій у комуністичних домівках знайдено документи, які доказують приналежність деяких високих урядників до комуністичної партії. Таких високих урядників, говорив він, знайдено у вашинґтонськім морськім департаменті, в відділі офіційних друків і в інших федеральних департаментах. Покищо Даєс не викрив назвиЦ.

Підчас дальших зізнань бувший член німецького Бунду, Ніл Говард Нес, заявив, що на території західнього побережжя Бунд підготовлявся до саботажів на випадок війни Америки з Німеччиною. Він вироблював пляни, як висаджувати в повітря ріжні важні фабрики, доки, водопроводи і т. п., говорив Нес. Члени його займались фотоґрафуванням ріжних стратеґічних обектів в цілі шпіонажі. В Бунді, говорив Нес, „нема нічого американського і нічого політичного; це зброя Німеччини і більш нічого".

Ліґа миру і демократії", яку комітет Даєса натаврував „комуністичним фронтом", звернулась до згаданого комітету з проханням, щоб він точно означив, що то є „неамериканська активність". Бо Даєс, як твердить Ліґа, колись пробував натаврувати як „неамериканські активності" всі ті поступові реформи, які старався впровадити „новий розділ".

НАЦІОНАЛЬНИЙ МАЄТОК АМЕРИКИ ЗРОСТАЄ.

ВАШИНҐТОН. — На основі статистичних обчислень загальне національне майно Америки, що було дуже впало на початку депресії, ступнево знову піднеслось. Воно виносить тепер коло 322 біліонів долярів. У 1929 році виносило 353 біліони, а в 1934 році тільки 287 біліонів долярів.

ПРОДАЖ ПАПІРОСОК У НЮ ЙОРКУ ВПАВ.

НЮ ЙОРК. — Продавці папіросок нарікають, що внаслідок податків і вищої ціни на папіроски продаж папіросок у місті Ню Йорку впав на половину в порівнянні з продажем минулого року. Ріжниця в ціні є три центи на пачці, тому покупці воліють виїздити поза Ню Йорк, щоб собі накупити папіросок.

СВЯТКУВАННЯ ДНЯ ПОДЯКИ

НЮ ЙОРК. — Внаслідок того, що президент Рузвелт проголосив святкування Дня Подяки на один тиждень скоріше, ніж це дотепер було, повстало серед деяких стейтів негодування. Вони протестували проти того, щоб зміняти дату, освячену довгою традицією. Деякі з них рішили не слухати президента і святкувати по старому звичаю. 23 стейти будуть святкувати по старому, а 22 по новому. Президент змінив дату тому, щоби поправити бизнес, мовляв, занадто скоро по Дні Подяки приходить Різдво. Стейт Ню Йорк рішив святкувати по новому, себто 23 листопаду.

ЗАГАДКОВИЙ СТРАЙК

НЮ ЙОРК. — Машиністи, заняті на будові 50-міліонового мешканевого будинку, що його построює Метрополитен Лайф Іншуренс Компані, нагло застрайкували. Їх було лише сто, але вони відразу потягнули за собою спинення праці серед 700, а далі серед усіх чотирьох тисяч робітників. Причин страйку не подано і підприємці самі не знають, що це має означати. Коли питали юнійного агента про причини, той відповів, що також не знає і додав, що йому за те платять і він мусить це робити.

ВІДКРИВАЮТЬ НАЙБІЛЬШИЙ МЕШКАЛЬНИЙ ПРОЄКТ

Дня 25. жовтня мають відкрити в Ню Йорку, в дільниці Квінс, коло мосту на 59. вулиці найбільший мешкальний проєкт у Злучених Державах, званий Квінсборо Гавзес. Має він примістити 3,149 родин або 11,400 людей. Мав він коштувати 16 міліонів долярів, але побудовано його коштом 13 і пів міліона.

ДЛЯ ЗАХОРОНИ ПЕРЕД ПРОПАҐАНДОЮ

На зарядження бразилійського уряду кожна ґазета, що подає якусь вістку, має подати теж її походження. Одні вістки підписані як французькі, інші як анґлійські, ще інші як американські. Це для охорони перед пропаґандою.

СПЕЧЕНА РИБА ВПАЛА З НЕБА

Джордж Стофет з міста Редінґа, в стейті Пенсилвенія, каже, що як він сидів собі на ґанку свого дому, відпочиваючи й зовсім не думаючи про риболовлю, з неба впав йому під ноги вструг, 12 цалів довгий, і вже спечений.

Каже, що пструг вирвався з дзюба журавля, як цей летів понад хату Стофета. Падаючи на землю, пструг упав на електричні дроти з сильним напняттям. Стофет дався відфотоґрафувати зо спеченим пстругом у руках.

МАЮТЬ НАВЧАТИ ШТУКИ

У Ню Йорку повстало Краєве Товариство Штуки, що поклало собі за ціль навчати публику розуміти штуку.

Як перший засіб для довершення своєї цілі товариство має вживати радіових лекцій.

НАСЕЛЕННЯ ЛАТВІЇ.

На основі останніх статистичних підсумків ствердили, що в Латвії живе поверх 2,000,000 людей.

ЛІТНЯ СПЕКА В ОСЕНИ

У стейтах Канзас і Мізурі панувала в другій половині останнього тижня сильна спека. У місті Велинґтон, Канзас, термометер досягнув 100 ступнів Фаренгайта, а в Фредонії, Канзас, 98 ступнів.

МАБУТЬ ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО

БЕРЛІН. — Далі курсують поголоски, що посадник міста Варшави, Степан Старжинський, що то обороняв польську столицю, відібрав собі життя зараз по здачі міста німцям.

ВИЛЕНСЬКИЙ „ГЕРОЙ" ТАКОЖ УТІК ДО РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ. — Польський ґенерал Желіґовський, відомий з насильного й підступного загарбання від литовців міста Вильна, є також між тими польськими ґенералами, що втекли до Румунії.

ФРАНЦУСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК ПРАЦЮЄ НАД СЛІВНИКОМ.

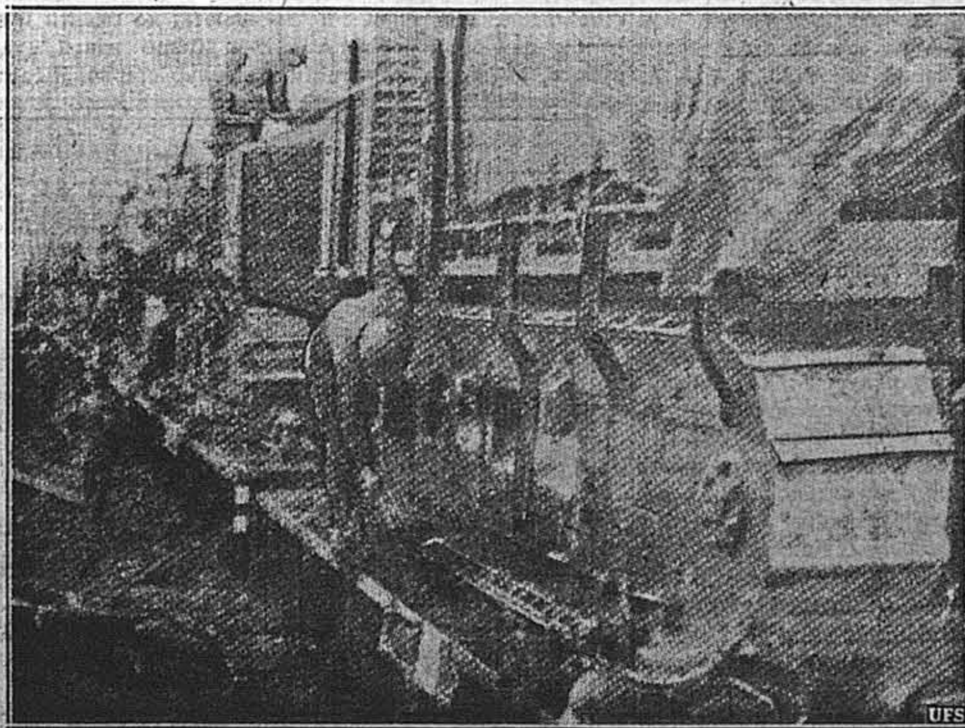
Члени Французької Академії Наук у Парижі жертвують звичайні літні ферії працям над великим слівником. Як дуже поволі працюють притім згадані вчені, ясно з того, що напр. підчас свойого останнього засідання розглядали значіння слова „аґонія". Кажуть, що сьогоднішнє покоління не діждеться того слівника!

МАДЯРЩИНА ЗАЖУРЕНА

БУДАПЕШТ. — У Мадярщині зажурені, що вже й Румунія дає національним меншинам полекші. Тепер черга природньо й на неї. З меншинами не булоб у неї клопоту і вона далі їх гнобилаб по давньому, тільки біда в тому, що вона має також і німецьку меншину, а за нею є Гітлер.

ДАЛІ МРІЮТЬ ПРО „ВЕЛИКУ ПОЛЬЩУ"

ПАРИЖ. — Ґен. Сікорський, премієр нового польського уряду, промовляючи через радіо до всіх поляків на цілому світі, присягав на тіні поляглих польських ґероїв, що його уряд живе тільки одною думкою: відбудови „Великої Польщі".

ВОЄННЕ ОПУДАЛО.

Французький цензор перепустив цю світлину, котру перерадіовано з Парижу в Америку, а котра представляє величезний трактор французької армії, якого вживається для тягнення важкої артилерії на фронт.

ПОЛЕКШІ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ. — Доля Польщі зачинає впливати і на політику Румунії супроти національних меншин. Як відомо, вона була змушена дати значні концесії німецькій меншині. А тепер подають урядово, що такі самі полекші, які дано іншим національним меншинам, будуть признані також і українському населенню. Та з цього, що уряд розуміє під українцями, виходить, що це відноситься до українців у Буковині, а ті, що в Басарабії, зараховані до „росіян".

ДО ЧОГО ПРИЙДЕ: ДО МИРУ, ЧИ ДО РУЇНИ?

БЕРЛІН. — Очікувана Гітлерова „промова замирення" була, як згідно признають, як на канґлера Гітлера, дуже поміркована та виголошена у спокійному і розважному тоні, без злишніх нападів і погроз. Вона була звернена до всіх, як до Франції й Анґлії, так і до невтральних. Тому надіються, що вона всюди викличе відповідну реакцію, але це потриває якийсь час. Найважніше те, що Німеччина і Совєти вважають, що „інцидент" з Польщею покінчений та що про це рішили і рішатимуть Совєти і Німеччина, як також і про дальший хід подій на сході Европи. Важною точкою вважають також пропозицію Гітлера розвязати „жидівську проблему" в Европі, себто створення в західній Галичині жидівської „держави", з якими 3 міліонами жидів. Та найважніше те, що він годиться на негайне завішення зброї й вирішування дальших справ, як от звороту німецьких кольоній, шляхом дискусії й переговорів, а не війни. Гітлер готовий також створити малу Польщу, себто таку, що булаб на чисто польських землях, бо, казав він, Польща, що її створено в Версаю, вже ніколи не повстане. Гітлер підкреслив, що це остання його спроба мирової пропозиції. Спроба не допустити до міліонів жертв людського життя і цілковитої руїни, в якій опиниться як Франція й Анґлія, так і Німеччина, а то й ціла Европа.

ДАЛІ — АЖ ДО ПЕРЕМОГИ.

ПАРИЖ. — Французький премієр Даладіє заявив, що накинена Франції війна мусить продовжатись, поки не буде осягнена перемога, яка одинока зможе завести в Европі справедливий і довготривалий мир.

СКАЗАВ МАЛОЩО НОВОГО.

ЛОНДОН. — В Анґлії не добачують нічого особливого в останній промові німецького канцлера Гітлера. Вона є невистарчальною, бо нічого не говорить про Чехословаччину, а про Польщу подає таке, що не є до приняття. Та всетаки панує переконання, що анґлійський уряд візьме ті пропозиції під увагу.

ЩО ТО ЗА „ВИЗВОЛЬНИК"?

ВАТИКАН МІСТО. — Офіційна ватиканська ґазета „Осерваторе Романо", розважаючи совєтську політику, пише таке: „Москва закриває свою імперіялістичну політику кличами про визволення українців, які вважають „визвольника" своїм найбільшим ворогом".

ПАПА ЗАДОВОЛЕНИЙ З ПРОМОВИ ГІТЛЕРА.

РИМ. — Папа, що розуміє добре німецьку мову, слухав через радіо промови канцлера Гітлера з найбільшою увагою, а по вислуханні заявив, що промова була поміркована, не мала драстичних виразів і що найважніше: не наглить справи. Дає державам доволі часу до надуми. Найбільше врадуваний папа тим, що Гітлер обіцює відбудувати польську державу.

НІМЦІ ЗГРОМАДЖУЮТЬ ВЕЛИКІ СИЛИ НА ЗАХОДІ.

БЕРЛІН. — На заході над Реном є вже до півтора міліона німецького війська. З того заключають, що Гітлер „додержить слова". Значить, що коли розібються мирові переговори, він зараз захоче показати, що його мирове предложення не було виявом німецької слабости. А це означатиме німецьку офензиву на заході.

СОВЄТИ НЕ ПІДУТЬ ДО ВІЙНИ.

МОСКВА. — Совєтська преса дає до пізнання, що Совєти не візьмуть участи в европейській війні. А їх договори з малими сусідніми державами мають на цілі „обезпечення" тих країв перед нападом з боку чужих держав. Совєти навіть хочуть будувати свого роду Лінію Мажіно на литовсько-німецькій границі. Значить, що ніби для охорони Литви і себе перед — Німеччиною.

ЧИ КІНЕЦЬ ОСІ РИМ—БЕРЛІН?

РИМ. — Ось так питають себе в Італії, коли роздумують над останньою промовою Гітлера, в якій майже не було місця для Італії, а все оберталося біля Москва-Берлін. Та назагал офіційно висказують погляд, що промова Гітлера була конструктивна. Кажуть, що тепер уже нема мови про німецько-італійський воєнний союз. Є тільки тепер між Італією і Німеччиною „тісне політичне й ідейне зближення", як це зазначив Гітлер у своїй промові.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОТОВЛЯТЬСЯ НА "ДЖАБИ"

Московські ступайки від „Українських Щоденних Вістей" думають, що їм усміхнулась доля. Як відомо, вони виконували досі в Америці між українським народом песю службу, тож належаласяб їм якась заплата. Хочби навіть тільки песя, щоб тільки заплата. От хочби у виді можности стати челядниками московських чекістів, що то тепер бушують по західньо-українських і білоруських землях. Чомуж би ні? Адже, взявши себе за „оборонців демократії", вже від літ відгрожувались вони українським народнім діячам карами. І тому від літ денунціонували ввесь український націоналістичний рух як „фашистівський" і „гітлерівський", як „протиамериканський", за яким, як писали, уже слідять американські власті. У тому вони мали спільників, але тепер не про них мова, а про большевиків, що то тепер дають нам до пізнання, що то вони тепер робилиб у старім краю ось з такими нашими братами як ті, що тут працюють для української справи. Уже тепер заповідають нам оті „товариші", що то представляють себе „демократами", як скоро поставилиб вони ось таких діячів під „стєнку", якби так приняли їх хоч у челядники московських чекістів. Та забувають, що могли відгрожуватись іще так може тому рік чи два, тоді вони почували себе „панами". Тоді ще в Америці було багато людей, затуманених совєтською пропаґандою, що тільки протестували проти „націзму" і „фашизму", проти Гітлера чи Мусолінія, але не проти Сталіна. Але тепер повіяло іншим вітром, трохи холодним і для московських ступайків. Правда, вони і тепер своїми „звітами" намагаються „допомогти" викривати між українцями „гітлерівців" і „фашистів", але це вже мабуть тільки тому, що держаться ще далі старої злодійської тактики „ловіть злодія!", щоб відвернути тим увагу від себе. Та видно, що таки не дуже певні своєї позиції в Америці. Тому і готують собі якесь заняття („джаб") на західно-українських землях. Але щож, таких духових мізерот як вони, то й у большевії подостатком. Це московські ступайки знають. І тому зголошують себе до такого „джабу", до якого треба тільки безхарактерности і „зоольогічної ненависти". Зголошуються помагати винищувати українських націоналістів, виявляючи вже тепер свою радість з того, що то булоб, колиб так українські націоналісти в Америці попалися в краю в руки московських чекістів, чи їхніх челядників, ось таких „Несторів", що редаґують нюйорські „Українські Щоденні Вісти".

Підносимо ці справи на те, бо наші большевицькі ступайки думають, що коли московська чрезвичайка панує у Львові, то їм тепер лекше навіяти страху на українську іміґрацію в Америці. Та так є і буде, що ніяка чрезвичайка, ніякі погрози і ніяке залякування і донощиство не змінять політичних напрямних української іміґрації в Америці, ні її тактики в боротьбі з насильством і з окупантами українських земель.

ВІЙНА В ЕВРОПІ

Давно передбачена і предсказана війна в Европі таки вибухла. Вибухла на тім місці і з тих причин, про які говорилося вже 20 років після фатального версайського мирового договору. Багато провідних політичних діячів, зокрема англійських, ще в той час, коли в Парижі засідала мирова конференція, заявляло протест проти надмірного розширювання границь польської держави. Зокрема англійські політики і дипломати — між ними найвизначніший Ллод Джордж — вказували на дві небезпеки для Европи від великодержавної Польщі: на спір німецько-польський за коридор та Горішний Шлеськ і на конфлікт польсько-український за наші західні землі, до якого спору радо вмішувалася большевицька Росія. Не вважаючи на ці перестороги у версайськім договорі, переміг дух французького політика — „тигра" Клемансо, котрий мріяв про те, щоб німців було на світі менше на двадцять міліонів. Польщі дано вільну руку на сході також з тої причини, що 1919 р. держави антанти хотіли вжити польське військо для задушення російського большевизму. Польща в плянах французької політики мала бути жандармом, що держить у страсі розброєну Німеччину й ослаблену револющією Росію.

Все, що люди мають, вони звикають вважати за володіння, основане на праві. Ніхто в Англії чи в Голяндії не сумнівався, що ці держави мають „право" панувати в кольоніях. Також поляки, заволодівши на підставі договорів і силою зброї землями німецькими, українськими, білоруськими та литовськими, думали, що вони тільки відновлять історичну Польщу в границях перед 1772 роком і що треба ще багато інших земель прилучити до Польщі, що належали до неї перед її першим розділом. Нечуване історичне щастя, якого зазнали поляки від кінця 1918 р., цілком знищило в їхніх головах межу між можливим і неможливим. Так ніби через 150 років по розділах з гробу встала та сама Польща з зайдиголовою шляхтою, що панувала і руйнувала свою державу при кінці 18 в. Засліплені своїм щастям, поляки не звертали уваги на те, що ділося навкруги. Вони вірили у свою вимріяну великодержавність („моцарствовость"), для якої польський нарід не має ні природних ні культурно-політичних сил. Коли поляки для підсилення духа свого могли зачитуватися в романах Сенкевича в часі національної неволі, то виховання цілого нового покоління методами Сенкевича після світової війни було для відродженої держави дуже небезпечне. Мрії про Польщу „від моря до моря", виложені в формі ніби наукових розвідок, політичні деклямації про польську „місію на Сході", фантазії про будучність Польщі. Як морської держави, віра в силу і єдино в силу польського кулака — все це не могло зробити полякам приятелів серед сусідніх народів. І так прийшов час, коли Німеччина ставши великодержавою, почала домагатися нового розмежування з Польщею.

Польські політичні провідники знали добре, якою силою стало тепер німецьке військо. Навіть коли вони були певні, що німецькі домагання це не кінець, то повинні були на пропозиції погодитися, щоб виграти час. Але не могло бути в Польщі такої влади, котраб відважилася приняти німецькі пропозиції. Польська маса, якій трубіли 20 років про великодержавну Польщу, в одну мить змелаб той польський уряд, що погодивсяб на німецькі пропозиції. Таким чином диктаторська влада в Польщі сама опинилася в полоні у польської розюшеної юрби. Якщо, може, після страшних поразок польської армії в війні з Німеччиною, серед польських мас настало отверезіння, то це вже запізно.

Для українців викликає велике здивування той факт, що в обороні польської великодержавности виступили Англія та Франція. Всі ми памятаємо, якою невірною союзницею для Франції була Польща. Коли Франція заключила була пакт про взаємну допомогу з Совєтським Союзом 1933 року, Польща рішучо поставилася проти цього пакту і на знак протесту заключила пакт ненападу з Німеччиною. Разом з Німеччиною та Угорщиною Польща брала участь у розділі Чехословаччини в осени 1938 року. Вибух ненависти за цю зраду Польщі був такий великий у Франції та Англії, що колиб при кінці минулого року Німеччина була вдарила на поляків, то цілий світ це був би прийняв з найбільшим задоволенням. Урвавши собі шматок землі, заселеної чехами і словаками, польські політики моментально переорієнтувалися. Бек навязав приятельські зносини з Парижем і Лондоном і дістав ґарантії недоторкальности польських кордонів від Англії. Недавня ненависть до Польщі серед французів та англійців минула, навпаки, зявилася „щира любов".

Не шукаймо причини цих змін у всяких „ідеольогіях". Не йде нікому з політиків европейських держав про „свободу народів", „демократію", „соціялізм", „фашизм" чи які ще можуть інакше зватися ті кличі. Спір іде і кров ллється не за гасла, не за ідеї, а за життєві, реальні інтереси. Британська світова великодержава не хоче допустити політичної переваги Німеччини в Европі. Бо перевага Німеччини в Европі — це загроза для торговельних інтересів Англії не тільки в старому світі, але також в інших частинах світу. Через зріст німецької сили Англія не може обороняти своїх інтересів на Далекому Сході, в Китаю, де тиснуться силою японці. В осени 1938 р. Англія не була готова до боротьби з Німеччиною і тоді Чеймберлин надіявся вирішити спірні справи мирним шляхом. Перегони в збройенні впродовж останнього року показали німцям, що з часом Франція та Англія будуть мати перевагу, бо ці держави дуже багаті. Тому Берлін мусів поспішати вирішити справу коридору як найшвидше. Пакт про ненапад із Совєтською державою розвязав Німеччині руки. Тому, що Польща не пішла на переговори з Німеччиною, дійшло до війни. Якщо не дійде на початку цього европейського конфлікту до якогось порозуміння між великодержавами, то війна пошириться на інші континенти. Буде це друга світова війна.

Чого можемо ждати від війни ми, українці? Не маємо причини захоплюватися цим видовищем, коли найбільші культурні нації напружують усі сили на те, щоб одні одних нищили. Як і 1914 року, також тепер ні одна з воюючих сторін не висуває української справи на порядок денний. Можна здогадуватися, що саме **коштом українським** досягнено порозуміння між Берліном і Москвою. Великодержави, як уже було це тому 20 років, рішають **про нас без нас**.

Нема такого пророка, що міг би сказати, коли скінчиться теперішня війна. Одно можна сказати з певністю: коли війна потриває довший час і СССР лишиться в стороні від конфлікту, то, як би не скінчилася війна, ґрунт для большевизму в Европі буде найліпше приготований. Війни всенароднього характеру часто кінчаються революціями. Це большевицька Москва добре знає і готується до „слушного часу".

Український нарід, переживши війни і революції від 1914 р. і по цей день, не може тепер схиляти голову в безнадійності. Як би не склалися обставини, якій тяжкі удари не принесла нам доля в будучності, памятаймо, що в першу чергу мусимо **самі собі помагати**, як свідомий, організований нарід. Як ще докажемо, то переборемо і найгірші обставини і використаємо успішно „щасливу констеляцію", якщо така прийде для України.

СТОРОЖІ ДЕМОКРАТІЇ

(Написала: **Елинор Рузвелт**).

(**Заввага:** Як дружина президента, пані Рузвелт є не тільки першою жінкою краю, але теж широко знана як письменниця і журналістка та енергійна і невтомна робітниця за кращий суспільний та економічний лад. Стаття пані Рузвелт це одинацята з черги статтей про демократію, які дістає Чужомовне Інформаційне Бюро. Ця стаття основана на тій статті, котра оригінально була надрукована цього року у зимовім виданні „Вірджінія Квортерлі Ревю", за дозволом котрого тут її друкуємо в перекладі).

У цьому краю росте струя переляку, а вслід за тим нетерпимість. Деколи це релігійна нетерпимість, а часом расова. За останні кілька років майже всі наші організації і багато поодиноких людей висловили свої погляди про потреби поборювання небезпечного та погубного елементу, який серед нас проявляється. Ми дозволили себе годувати пропаґандою, яка викликає стан переляку. На нашім Полудні можна почути серйозні закиди, що всі члени Комітету для Промислової Організації (СІО) це самі комуністи, або що мурини є комуністами. В інших сторонах краю неодин святочно заявить вам, що наші школи в небезпеці, бо вони є під впливом жидів учителів, а всі вони комуністи. Таких прикладів багато.

Здається, нам треба негайно пробудитись і напружити всі свої сили проти того, що бачимо тут і по цілім світі, як теж бути готовими посвятити все, що маємо до розпорядимости, щоб свобода і демократія не загинули в світі. Коли дозволимо, щоб релігійна нетерпимість серед нас збільшалась, одна група глядїла з презирством на другу, то цим можемо принести зло одній тільки групі людей, але правдивий утиск і злидні спадуть на демократію і на цілу нашу націю. Ми виховуємо людей, які не можуть жити в демократичній формі правління, але мусять перебувати під строгим надзором. Треба тільки оглянутись по світі, щоби переконатись, як легко можна себе одурити, дивлячись без протесту на кривди, роблені другому, та звалювати тягар праці і відповідальність за кожну акцію на плечі уряду або одної особи, званої провідником.

Я не вірю, щоб утиск денебудь або несправедливість, котру толерують люди в будьякім краю супроти певної групи там же, були здоровим явищем. Це незбитий факт, що демократія не може існувати там, де примінюється силу замісць законів і суду. Кожного разу, коли дозволяємо на полагоду спорів між робітниками і працедавцями силою, то тим ослаблюємо демократію і те довіря, яке деократичні люди мусять мати, щоб могли примінювати закони до обставин, серед яких живуть, а коли потрібно, то змінювати ті закони приписаною процедурою і згідно з баганнями більшости народу.

Це правда, що нині демократія в небезпеці, бо поза нашими границями є світові сили, противні демократичній думці. Але небезпека сягає ще дальше. Що деякі народи рішаться вести усильні змагання і промовлять до себе зо зброєю та тим чином заставлять інших прислухуватись до них, тоді накінець може нас чекати сцена багатьох воєн, якщо в тім самім часі будуть занехані спроби для розвязки питань іншим шляхом.

Ми можемо читати історію цивілізації, її подвиги й упадок, як це водилось підчас панування сили. Підкреслення тої історії це оповідання кожного поодинокого страху. Мені виглядає відвагою для жінок у сучаснім періоді нашої цивілізації плекати демократію і не падати жертвою страху. Якщо не навчимося жити разом як поодинокі люди і групи та не знайдемо способів, як полагоджувати свої ріжниці без залякування одні других і примінювати сили, то не можемо надіятись на успіхи демократії. Поодинокі люди та відповідальні групи можуть осягнути власну свободу і вигоди, працюючи спільно для осягнення подібних свобод та вигод для інших людей і відповідальних груп.

ФЛІС.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ТРЕТЯ.

37)

Переслухують вязничного лікаря. Поляна Гордубалова є, за всіми ознаками, у восьмім місяці вагітности. — Обвинувачена, питається предсідник, не мусите вставати. Хто є батьком дитини, що її носите під серцем?

Юрай, шепче Поляна з потупленими очима.

Гордубал вернувся щойно перед пятьма місяцями. Від кого отже маєте дитину?

Поляна мовчить.

Старий Маня зрікається свідоцтва; Степан ховає лице в долонях, старий шмаркає сльози в червону хустину. Між іншим, Мане, не знаєте, що за предмет?

Старий Маня киває головою: а, це наше шило, шило до плетення кошів. І вже хоче його радісно всунути в кишеню. Ні, ні, старий, це мусить тут залишитись.

Михайло й Дюла також зрікаються свідоцтва. Викликають Марію Яношеву. Хочете зізнавати? Хочу. Чи правда, що вам брат Степан пожадав вашого чоловіка, щоб той задіяв смерть Юраєві Гордубалові? Правда, прошу покірно; але мій — ані за сто пар волів. Був Степан коханкою ґаздині? Атож, сам удома цим хвалився. Лихий чоловік Степан, славний суде. Не гаразд було, що з нім заручили дитину; слава Богу, що з цього нічого не вийшло. — А що, свідко, чи дуже гнівався ваш брат, коли Гордубал його вигнав? Марія хреститься: ах, Господи, як чорт: не їв, не пив, ба навіть не курив. — Свідка відходить і в дверях починає плакати. Жаль мені, пане великоможний... Прошу покірно, чи смію лишити тут ці гроші Степанові на тютюн? — Ні, ні, молодице, не треба грошей, ідіть собі з Богом.

Викликають Яноша. Хочете свідчити? Як пани скажуть, прошу. Чи правда, що Степан вас прохав забити Юрая Гордубала? Свідок розпучливо моргає. Правда, щось таке варнякав. Ти, мовляв, жебрак, ніби заробити гроші. — А за віщо гроші? — Що я знаю, прошу красно, такі дурниці. — Чи казав вам, щоб ви забили Гордубала? — Та либонь ні, пане великоможний. Давно вже це було. Була тільки мова про гроші. — Степан разураз про гроші. Чого яноситиму такі теревені в голові? Та ще казав, що я дурень. Дурень, так дурень: до шибениці, братчику, це не доведе. — Чи ви не пяний, свідку? — Пяний, прошу, файно: випив склянку для куражу, тяжко говорити з панами.

Розправу відкладають на завтра. Степан шукає очима Поляни, але Гордубалова вдова дивиться мов вирізана з кости, наче про нього й не знала: коцава, непоказна, незграбна. Ніхто не дивиться на Степана, лише на неї; що він, хлописько чорний! мало коли хлоп забє хлопа? Але це — власна жінка, прошу красно; що за життя, Господи, не можна вірити й власній жінці! Ані вдома в ліжку ти непевний, замордують тебе, як худобину. Гордубалова вдова йде коридором ненависти, що замикається за нею, як вода. Ех, скорую мав би її небіжчик зарубати, як вовка, коли піймається до пастки. Повісити її, гомонять тітки. Нема на світі правди, коли не піде на шибеницю. Та годі, баби, бурчать чоловіки: жінок чейже не вішають? — до смерти її замкнути. — Колиб жінки судили, повісилиб стерво. Я сама власними руками зашморгнулаб їй мотузок на шиї. — Не кажіть, Парасько, це не жіноче діло. Але Степанка певно поведуть на шибеницю.

СОВЄТСЬКІ НАПАСТІ.
„Кіров", російський кружляк. Для таких кораблів Росія домагається від балтійських держав приміщення в їх портах.

Так, так, Степанка: а лише забив чужого чоловіка. Коли не повісите Поляну, то чиж перестануть жінки забивати своїх чоловіків? Знайдеться й багато інших, що прийдуть на цю думку — в родині, людоньки дорогі, в подружнім стані разураз знайдеться причина. Ні, ні, повісити її, та край. Та як її повісити, коли чекає дитину? Яку там дитину, чортеня її народиться.

Викликають за свідка Симона Фартуха, по вулишному Носатого. Бачив Поляну, як стояла зо Степаном того дня, коли скоїлось убивство, за потоком це було. Степане Мане, заперечуєте й тепер, що того дня були в Кривім і говорили з Поляною Гордубаловою? Не був я там, прошу. Обвинувачена, говорив з вами Маня за потоком? Не говорив. Але жандармам ви зізнавали, що говорили. Жандарми мене силували.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДОНЕСЕННЯ Й ПРОПАҐАНДА.

З Москви переслано до „Ню Йорк Таймсу" телеграму про те, як московське урядове радіо подає вістки про війну. Ці московські радіові вістки це лекція про те, як уживають держави радія в часі війни.

Правильна радіова новинкарська година повинна би подавати слухачам вістки про правдиві факти, подавати в цих новинках усі важні події й не додавати до подій ніяких видумок. Як сповняють це завдання урядові стації Росії?

Каже московське донесення до „Таймсу", що московська радіостація подала довші вимятки з промови британського премієра Чеймберлина, згадала широко про заходи Росії до миру, відкинення пропозиції Гітлера, але не згадала нізащо про те, що Чеймберлин подав за причину відкинення страху перед дальшою німецькою агресією. Московська радіова стація не дозволила людям у Росії почути промову Чорчила, що кидала світло на воєнні цілі аліянтів. Не писали теж про це нічого совєтські газети.

Внаслідок того, каже донесення до „Таймсу", 170 міліонів людей у совєтській Росії не мають поняття, за що йде війна і як вона ведеться. Вони приймають загально, що Англія й Франція не хочуть воювати Німеччини й що незадовго настане мир. Це правді не зовсім відповідає, але російський уряд хоче, щоб саме це його піддані приймали за правду.

ЗОВСІМ ПРИРОДНЬО.

Каже італійське урядове радіо, що японський уряд офіціяльно відступив від пакту проти комінтерну.

Цей пакт придумав фон Рібентроп і притягнув до спілки з Німеччиною Італію, Японію й Еспанію.

Поступок Японії зовсім природний. Японія приступила до союзу з Німеччиною й Італією для боротьби проти Росії. Коли ж фон Рібентроп зробив пакт між Німеччиною й Росією, або, як це кажуть, як до пакту проти комінтерну приступив Сталін, Японія не мала чого лишатися в союзі, бо стало їй неможливо воювати Сталіна, як цей став частиною союзу.

КУДИ ІТАЛІЯ?

Візита італійського міністра заграничних справ, графа Чяна, в Гітлера знову заметушила европейських політиків питанням: чи піде Італія до війни, чи останеться невтральна надалі, стараючися заробити на мирі, „себто граючи сталінівську політику?

Що говорили з собою Чяно з Гітлером, поза ними мало-хто знає. Одначе люди знають, що ця розмова була дуже коротка. З цього роблять загально висновок, що Чяно дав на Гітлерове домагання, щоб Італія виступила по стороні Німеччини, відмовну відповідь. Якби дав згоду, то був би говорив з Гітлером про дальші пляни. Як сказав „ні", дальша розмова була зайва.

Якби й так було, то хто знає, чи не хоче Чяно поторгуватися за ціну приступлення до спілки? Коли Сталін за спілку з Гітлером дістав такі гарні річи, то чому мав би Мусоліні відходити з порожніми руками?"

ПРОТИПРОПАҐАНДА.

Ледве завважили в Америці, що як Німеччина висилає в Польщу зупу для голодних поляків, то большевицька Росія посилає лише повні пропаґанди поїзди. Тепер доносять з Москви, що Росія вислала в Західню Україну масу сірників, нафти, соли й махорки.

Можемо догадатися, що завваги американських ґазет про німецьку зупу й московські летючки переслано негайно до Москви.

ПОЗА ПРОПАҐАНДОЮ.

Подаючи про цю посилку в окуповані краї, московське донесення до американської преси мимоходом говорить і про дарунки, які дістала російська армія в Західній Україні підчас свого окупаційного походу.

Червоні жовніри саме не могли надивуватися, що в крамницях у Західній Україні було подостатком усякої всячини, передовсім усяких фабрикатів, а притому все те було в порівнянні з російськими цінами незвичайно дешеве.

Значить, російські жовніри переконалися наочно принаймні в дечому, скільки правди говорили їм агітатори в їх школах. Можемо собі представити, скільки то навчились би салдати, якби пішли ще далі на захід, наприклад до Чехії або Німеччини. Можемо собі уявити, скільки би то лишилося з їх комунізму.

ЛИТОВСЬКИЙ ПАНЦИР.

Доносять по візиті литовського представника в Москві, що Москва має для Литви спеціяльні пляни, далеко важніші, ніж для Естонії й Латвії: думає саме Москва уфортифікувати її західні границі.

Ці західні границі це границі між Литвою й Німеччиною. Отже фортифікації мали би бути звернені проти Німеччини. Що Німеччина могла би загрожувати незалежності Литви, це правда, але Німеччина в порівнянні з Литвою така сильна, що Литва не моглаб навіть мріяти ставити опір Німеччині, якби Німеччина виступила проти неї.

З цього виходить ясно, що Росія хоче узброїти Литву проти Німеччини. Москва робить з Литви щит для Росії, щоб заслонитися слабою Литвою на випадок виступу Німеччини проти Росії.

ЗАМОВЛЕННЯ ЙДУТЬ.

Росія обіцює Америці великі фабричні замовлення.

Думає, що як прийдуть замовлення, американці будуть трохи миліше дивитися на союз Сталіна з Гітлером.

І ЦЕ ВАЖНЕ.

Доносять каблем з Будапешту, що мадярські газети подають широкі вимятки з голосів італійської преси.

Американські газетярі роблять з цього висновок, що на Балкані росте італійський вплив.

Доносять теж з Риму, що ватиканська газета подає широкі вимятки з промов Рузвелта про відношення Америки до війни. З цього роблять висновок, що Ватикан годиться з Рузвелтом.

У звичайних мирних часах ніхто не робив би таких висновків ні з цитатів чужої преси, ні з широких вимятків з промови американського президента. Живемо у воєнних часах.

НА ЯЗИК ЛЕГКО.

Американська Партія Праці в Ню Йорку осудила комуністів в Америці як ворогів демократії.

Цей осуд іде всупереч грімким заявам американських комуністів, що, мовляв, вони є на 100% за демократію.

Іншими словами, Партія Праці каже: можна грімко говорити про свій сто-процентовий демократизм, а рівночасно бути завзятим ворогом демократії.

ВЕЛИКІ ВОЛОДАРІ У ЩОДЕННОМУ ЖИТТІ

Німб незвичайности і надлюдськости, що ним в уяві простих людей оточується постать кожного цісаря, короля чи інакшого володаря держави, посилює в багатьох людей зацікавлення до того, як виглядає приватне життя такого володаря. Абдикція, добровільна чи примусова, деяких володарів, що поставила їх трохи ближче до життя пересічних людей, відслонила ріжні замилування цих достойників, що віддаються їм і досі з великою пристрастю.

Перший із сьогочасних вигнанців, бувший німецький цісар кайзер Вільгельм Гогенцолерн, що проживає тепер у Голяндії із великим зацікавленням студиює археольоґію. Крім того його найбільша розвага, це, як відомо, рубання дров. Кажуть, що за двадцять років свого вигнання Вільгельм II. майже цілком вирубав дерева у своїй посілості в Дорні, так, що його приятелі запрошують його на рубання до своїх посілостей. Запрошують цілком наче на полювання або наче на спортову розвагу.

Його еспанський товариш долі, бувший король Альфонс XIII., розважається ріжними родами спорту, та найбільше його захоплює білярд, що в ньому, кажуть, він дійшов до мистецтва.

Про приватні замилування бувшого неґуса Етіопії Гайле Селясіє і бувшого короля Альбанії Ахмета Зоґу, не пишуть майже нічого. Надто відокремлено живуть вони в свойому екзотичному товаристві, автім можна спокійно здогадуватися, що при великих фортунах, які вони повивозили зо своїх країн, і в дальшому житті вони не повирікаються своїх улюблених пристрастей і розваг. Ахмет Зоґу напевно далі купуватиме для себе якнайбільше ріжних мундурів, далі викурюватиме денно півтори сотки папіросок, очевидно першорядного ґатунку і далі в вільних годинах (коли вони в нього не „вільні"?) розважатиметься танцюючи. Справжній король-танцюрист.

Теперішній князь Віндзор, колишній анґлійський король Едвард VII., має кілька своїх замилувань: головно подорожує і рівночасно накручує підчас подорожі цілі фільми. В часі між подорожами бавиться в огородника.

Його брат, теперішній король Англії, Юрій VI., є одним з найкращих грачів у бріджа. Покійний батько обох, Юрій V., був відомий як завзятий філятеліст.

Італійський король Віктор Емануїл III. є знову завзятим нумізматиком. Він збирає старовинні монети і в цій ділянці є незрівняним знавцем.

Бельґійський король Леопольд III. любується в спортах, як і його батько Альберт I., що згинув як жертва своїх альпіністичних замилувань. Крім того король Леопольд має замилування до фотоґрафії й умебльовання мешкань. Замилування невинні, „творчі" й очевидно недешеві.

Більш таланту виявила голяндська королева Вільгільміна, яка вільні хвилини з успіхом присвячує малярству. Крім того вона, як відомо, є завзятою роверисткою.

Оригінальне замилування має болгарський король Борис: він любить бавитись у машиніста і дуже часто сам веде поїзд.

Грецький король Юрій II. має велику пристрасть до книжок. Його бібліотека є одна з найбагатших, а головне місце займають у ній твори військового змісту.

Шведський король Густав V., не зважаючи на своїх вісім десятків літ, не вирікається своїх двох пристрастей: стрілецтва і гри в ситківку: в обох зрештою й досі є мистцем.

Данський король Христіян X. теж волів спорт, а саме їзду ровером і мотоциклем.

Його найближчий сусід, король Норвеґії, Гаакон, займається з замилуванням ґеоґрафією і в цій ділянці є одним із визначних учених.

Наукою у вільних хвилинах займається теж японський цісар Гіроґіто Текоку, що цікавиться природознавством, головно біольоґією. У своїй палаті він має велетенську лябораторію, що в ній працює над теорією закону спадковости.

Такі є замилування коронованих володарів, цісарів і королів. Безперечно, велитенські матеріяльні засоби є головною основою, що уможливлюють володарям такі часто дуже коштовні розваги.

Там, де начальниками держав є президенти, їхні розваги часто теж є дуже звичайні. Напр. американський президент Рузвелт любується у збиранні поштових значків і риболовстві. Мексиканський президент Карденас має більш сентиментальну натуру: любить грати на ґітарі і часто грає навіть при запрошених гостях. Бразилійський президент Варґас любить знову огородництво і віддає йому кожну вільну хвилину.

Французький президент Лебрен любить свій дім і свою родину. Подібним доматором є новий володар Еспанії, ген. Франко, таксамо як і його сусід, диктатор Португалії, д-р Салязар.

Турецький президент Ісмет Іноню не знає приватного життя. Для нього розвага, це нова праця.

Диктатор Німеччини, Гітлер, проводить вільні вечірні хвилини на рисуванні плянів і проєктів великих будинків і памятників. Італійський диктатор Мусоліні любується в спорті: авто, літак, кінь, лещета, плавання, всякі роди спорту його захоплюють однаково.

І остаточно показується, що в усіх цих володарів, справді чи уявно великих, бувають розваги й замилування такі як і в інших сірих людей. Бо вони теж тільки люди, часто з неслушним німбом — незвичайности.

Бараболі стали одною з головних пожив в Европі внаслідок великого голоду у 1771 р.

„БОСИ" НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРИ АМЕРИКИ.

Бил МекКечні (наліво) менаджер „Синсинеті Редз", та Джов МекКарті, менаджер „Ню Йорк Єнкіс".

НЕ БУДЕ ДОМІНІЯЛЬНИХ ВИБОРІВ, ЛИШЕ ПРОВІНЦІОНАЛЬНІ В КВЕБЕКУ

Ліберальна партія, що є тепер при владі в Канаді, має в звичаю розписувати загальні вибори що чотири роки, а не, як приписує виборчий закон, що пять років. Тому всі сподівалися, що в жовтні відбудуться домініяльні вибори. Одначе з огляду на европейську війну, до котрої вмішалась теж і Канада, цього року загальних виборів не буде. Таку заяву зложив премієр Мекензі Кінґ. Такі вибори відбудуться наступного року, одначе продовження реченця парляменту на 6 літ теж не буде, як це сталось у 1917 році, в часі світової війни. Не буде теж і провінціяльних виборів, навіть в Алберті, де вони мали попередити домініяльні, з винятком французької провінції Квебеку, де такі вибори розписано на 25 жовтня. У згаданій провінції, де від 1936 р. при владі є уряд французьких націоналістів, „юніон насіонале", з премієром Дюплесі (DUPLESSIS) на чолі, розписано передчасно вибори з огляду, що виринуло питання великої ваги. У своїй розвязуючій леґіслятурі і розписуючій нові загальні вибори говорить премієр Дюплесі, що домініяльний уряд під претекстом виповідження війни старається скріпити розпочату кілька літ тому кампанію асиміляції й централізації до нестерпного ступня. Домініяльний уряд з нагоди війни наміряє зцентралізувати всі фінансові засоби як поодиноких осіб так і муніципалів, провінцій і цілої Канади.

Провінція Квебек рада би співпрацювати з домініяльним урядом, одначе під умовою, що автономні права провінції будуть респектовані; колиж домінія змушує провінцію вести протиконституційну фінансову співпрацю, вона на це не годиться. Населення провінції тому рішити, чи одобрює політику національного уряду премієра Дюплесі.

МОЛОДІ УКРАЇНЦІ ЛЕКТОРАМИ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ

Цього року два албертійські українці стали лекторами у високих школах у Канаді. Одним з них є 21-літній Павло Олійник з Клір Вотер в Алберті, що цього року одержав бакалявреат знання в хемії в МекҐил університеті в Монтреалі. Він став саме лектором хемії в університеті в Торонті, Онт.

Другим українцем, який покінчив студії в албертійськім університеті і став лектором у високій школі, є п. Микола Николайчук. Николайчук походить з кольонії Вилна в Алберті і в 1936 р. одержав бакалявреат знання в рільництві, а в 1939 р. титул маґістра в рільництві. Він став тепер лектором у Колеґії МекДонелда в Монтреалі.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ НАД ТИХИМ ОКЕАНОМ

Місто Венкувер, що лежить над Тихим океаном у Бритійській Колюмбії, має тепер першого українського адвоката. Є ним п. Микола Бартман, бувший гр.-кат. священик і бувший довголітній секретар еп. Н. Будки. У Венкувері живе споре число українців, є теж українська гр.-кат. парохія, в якій душпастирює о. Шевчук, Ч.С.В.В. Є Укр. Народній Дім, тому потреба українського адвоката, щоби помагав місцевим українцям у всяких судових справах, давалася діймаючо відчувати.

ЗБІЛЬШЕНА ФРЕКВЕНЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

В албертійським університеті в Едмонтоні вписалося цього року 1,532, а в саскачеванськім у Саскатуні 1,619 студентів. Цьогорічна фреквенція студентів обох університетах значно перевищає минулорічну, не зважаючи на існування воєнного стану між Канадою й Німеччиною.

АСТОРИ НА СЛУЖБІ.

Лейді Астор, американка з роду, віддана за лорда Астора, з своїми двома синами, що служать в англійськім війську.

УКРАЇНСЬКІ ВИХОВНІ ІНСТИТУТИ, ШПИТАЛІ І СЕМИНАРІЇ В КАНАДІ

У Канаді під цю пору є три виховні інститути або бурси для шкільної молоді. У Саскатуні, в провінції Саскачеван, є бурса або виховний Інститут ім. Петра Могили для хлопців і дівчат. Цей інститут є під впливом православних українців, що є членами української автокефальної церкви. У нім стало мешкає навіть протоєрей В. Кудрик. У цім інституті є місце на 100 або і більше питомців. У Саскатуні є теж недавно основана Бурса ім. Маркіяна Шашкевича. Є це гр.-кат. бурса, що є під протекторатом еп. В. Ладики. У бурсі є місце на 40 студентів. Нагляд над бурсою має гр.-кат. священик. Обі бурси мають власні доми. В Едмонтоні є бурса або Інститут ім. М. Грушевського. Його основано в 1918 р. Є він у руках православних українців, має місце на 50 питомців, а також міститься у власнім будинку, який цього року гарно відреставровано зверху, коштом яких $1,200. У всіх інститутах учать української мови, літератури, історії, співу і танців. Студенти організують у них студентські кружки для самоосвіти з відчитами, публичними дебатами, концертами іописами в красномовстві тощо.

Досі є в Канаді два українські шпиталі; оба знаходяться в Алберті: один у містечку Мондер, а другий у містечку Вилингтон. Оба шпиталі зовуться загальні й оба ведуть Сестри Служебниці, що є кваліфікованими піклуванками хорих. Тепер носяться згадані сестри з наміром оснування третього шпиталю в Ґлендоні.

У містечку Мондер, яких 65 миль на схід від Едмонтону, у величавій обителі (монастирі) оо. василіянів знаходиться перша на американськім континенті українська духовна семинарія, з якої щорічно виходить кількох українських гр.-кат. священиків, монахів василіян. Богословії вчать у тій семинарії два професори теольоґії, що покінчили свої студії у Чітта де Ватикані, цебто в Римі. Згаданими професорами є оо. Лесюк і Когут. У згаданім монастирі є теж нижча духовна семинарія і новіціят. У згаданім містечку заложили оо. василіяни свою друкарню, з лайнотайпом, пресою та іншими друкарськими машинами. У друкарні друкують двотижневик „Світло" і книжечки духовного змісту.

Верблюди мають довгі повіки, які служать їм до охорони очей від блеску і піску.

ЗНИЩЕННЯ ГОРОЖАНСЬКИХ ШКІЛ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

За нашого уряду було в Карпатській Україні 36 горожанських шкіл, мадяри зредукували на 6, проти чого населення стихійно запротестувало. Але, не маючи політичної сили, під страшним терором іншої можности протесту, протестують вони тим, що не посилають дітей до шкіл. Нема української школи, то „угро-русской" непотрібно.

Найбільшою горожанською школою в цілій бувшій ЧСР була горожанська школа в Ужгороді, в якій були зайняті 45 учителів (дітей біля 800—1000).

Тепер доходять з Ужгороду вісті про катастрофальний упадок тієї школи. Але нехай говорять цифри: до цілої школи на шкільний рік 1939/40 вписалося тільки 43 (сорок троє) дітей... — (КУПС).

80 відсотків усіх торнадів у Злучених Державах трапляються між полуднем і 6-тою пополудні.

ВЖЕ Й СПІВАТИ НЕ ВІЛЬНО В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Недавно кілька українських учителів (імен з відомих причин не містимо) вибралися на прогульку під полонину Говерлю, думаючи, що хоч бодай тут можна заспівати українські пісні. На нещастя, поблизьку вилежувався мадярський військовий старшина в туристичному одязі, зробив на них донесення і їх найближча жандармерія арештувала. Вони сидять і досі. — (КУПС).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 12. жовтня, в У. Н. Домі при 831 Джозеф Евеню, в годині 8. ввечір. Проситься всіх членів прибути, вислухати звіту урядників, як рівнож проситься тих, котрі винують більшу суму до Тов. каси, щоби сплачували позмозі. — П. Ковтун, гол.; К. Кульчицький, кас.; В. Іванців, секр.

Схрещування цибулі й часнику дало новий рід городовини, що зветься „ґарліон" і посідає найкращі прикмети обох схрещуваних городовин.

МОРСЬКІ РОЗБІЙНИКИ?

На „баль морських розбійників", улаштований Союзом Студентов при університеті Пенсилвенія дві студентки зявилися в цікавих розбійницьких костюмах.

КУЛЬТУРНІ ГОРОДИ

Клівленд, О.

Там, де буйний вітер віє від півночі,
Де озера „Ірі" водиця хлюпоче,
Там кинуло сонце свої ясні лучі,
Освітило труди, вічні, невмиручі,
Освітило славу численних народів,
Що світить там в виді „Культурних Городів".
Там Шілер і Ґете з віночком лавровим,
І Гайне і Лесінґ на тлі мармуровім:
З очей їх бє гордість ґерманів і сила,
Минувшина славна й будучність щаслива,
Бе непоборимість, завзятість і стійність,
Наука і поступ, характер і смілість.
А там, у затишку, поміж деревцями,
Поміж хідниками й пишними квітками,
Стоїть у задумі сам Шекспір безсмертний.
Хтож то його діла у силі затерти?
Він Англії славу убрав в пишні шати,
Він душ людських силу умів змалювати.
Ще далі гебрейська звізда з живоплота:
Нема там ні блеску, ні срібла, ні злота,
Там Мендельсон, Гаам, Ахад і Ребека,
Що злиць їх бє скромність й наука велика;
Це ті, що так хитро, без проливу крови,
Повели гебреїв до сили і слави.
А оде, до світла сонця золотого,
Італії слава і Риму старого.
Там ріжні старинні мудрці і поети,
Там на честь героїв скала з гори „Ґрапи".
Там дерева, квіти із Цезаря краю,
Де нарід неволі і гнету не знає.
А ось, на горбочку так видному всюди,
Ґрецькая культура пишатися буде:
Тут старі Атени будуть всім казати,
Що грецьку культуру не легко стоптати.
І хтоб тут не глянув, згадає ту силу,
Як давно велика держава в них цвила.
А осьде балканська маленька держава,
Що з югословянських племен в них повстала:
Оце Югославія себе не забула
І тут пречудесні памятки здвигнула.
Стоять тут: Бараґа, Бериш і Ґреґорчич,
Їм мусиш вклонитись, хочеш, чи не хочеш.
Що далі: тут чехи, Польща і мадяри
Й багато ще інших свій культ тут вказали,
Всі глянули в свої рідні старовини,
Померлих двигнули з гробів, з домовини
Й славлять: Дивіться, чим, як, де ми жили,
Що доброго світу ми в вічність лишили!
А тут, із за тіней Марк Твейн виглядає,
Америки славу і культ представляє.
Він дивиться гордо на всі ті народи,
Що тут збудували „КУЛЬТУРНІ ГОРОДИ",
Він тішиться, що тут земля Вашинґтона;
Приняла людей цих до свойого лона.
А ось, придивіться: тут Литва сіяє,
Памятник „Княгині Барути" всміхаєсь.
Це дар жінок Литви, на памятку гідну
Своїй славній Жінці, як матері рідній.
Тут Басанавіціос, поет їх здвигнувся
Й до свого народу весело всміхнувся.
Він немов говорить: Литовці, ви рідні!
Ви чести й пошани у світі є гідні.
Ви двигли піляри свого „Ґедиміна",
Тут ваша вся сила і слава прадідна.
Бережіть, о діти, цю гордість і славу,
Малу, сильну духом, Литовську Державу!"
А проти литовців і греків старинних
Дивися чужинче, дивися, бо пильно!
Тут ніби піляри Европи східньої,
ВКРАЇНИ ГОРОД тут, культури старої!
Над бистрим потоком, помежи шляхами,
Тут взноситься слава, що спала віками.
Тут бачиш пороги козацькі, Дніпрові,
Поля, ліси, бори, квіти пречудові,
Що нашу землицю, степ й гори вкрашають,
Веселці по бурі барв все позичають.
Тут бачиш барвінку й васильку косиці,
Берези, калинку, карпатські ялиці.
А по середині, чужинче, дивися!
Це Володимир наш згору зняв правицю.
Він хрест трираменний угору підносить
І віру Христову Вкраїні голосить.
А світло від нього так бє пречудово:
Це наша культура із вірою в Бога.
Дивися, чужинче, хто тут стоїть зправа:
Це той, що за нарід дав жертви кріваві.
Це той, що життя все підиявся терпіти,
Щоб нарід Вкраїни до життя збудити.
Це той, що за правду страждав і загинув, І
Це, ТАРАС ШЕВЧЕНКО, БАТЬКО УКРАЇНИ!
Він думу думає й питає у світу:
„Чи вже ви пізнали, чиї ми всі діти?
Чи вже ви пізнали, за що ми страждали,
За що всі могили в степах виростали?
Дивіться, читайте! Це Вкраїна мила,
Що вам всі століття життя хоронила!"
А зліва, дивіться: Це муж той понурий,
Що пів сот літ праці віддав для культури;
Це Син України, трудящий над всіми.
Він пробивав скали словами своїми,
Він вчив нас не ждати помочі в нікого,
Самим йти до долі і щастя свойого!
Це той Каменяр наш, це Франко незломний,
Що нам вказав ясний шлях той, непоборний,
Що нас вчив йти шляхом праці і науки,
Щоб в своїй державі жили діти й внуки.
Це той, що від Нього ви вчіться багато,
Як падати й знову вставать, не піддатись.
А тут же, напроти Вкраїни города,
Стоїть сестра Литва, до нас все так добра.
Стоїть вона вільна й немов усміхаєсь
І свою сестрицю в тузі розважає:
„Не плач, Сестро моя, Вкраїно кохана!
Діждалась я волі і твоя настане!"
А з другого боку стара грецька мати,
Що вчила нас в вірі Христа виростати,
Стоїть, споглядає і тішиться зтиха,
Що вже України минається лихо,
Що вже в Чорнім морі панонуть татари,
Ось, ось там заблиснуть ТРИЗУБА ПІЛЯРИ.
Оце Україна, вороже лукавий,
Що ти Її заздрий могутности й слави!
Оце Україна, що ворог неситий
Усе намагаєсь Її загубити.
Він все Їй готовив лиш смерть і могилу,
Підкопував віру, ломив Її силу.
Він крав Її скарби, землі хліб насущний,
Він нищив культуру Її невсипущу;
Топтав Її вічно дикими ногами.
Під ним Україна стогнала віками,
Але знов вставала, хоч й немічна, бита
Й до цих пор дожила, в славі серед світа.
Отеж і Вона тут, що діти здвигнули,
Що тут на чужині Її не забули.
Пишаєсь Вкраїна в „Культурнім Городі"
І тішаться Нею Її діти горді.
Втішайтеся діти, бережіть цю славу,
А двигнете скоро Вкраїни Державу!

(Уложене в „Культурнім Городі Шекспіра" під статуєю поета).

Степан Мусійчук.

МОГИЛИ СІЧОВИКІВ У ХУСТІ СТОРОЖЕНІ МАДЯРАМИ

В Хусті є три могили Січовиків (крім тих невідомих, бо мадяри в багатьох випадках розстрілювали на власну руку і закопували на місцях розстрілу, або кидали в Тису). В одній могилі, найбільшій, лежить 45 наших героїв, в другій двацять, а в третій невідомо скільки. Дві останні знаходяться на цвинтарі, але перша, найбільша, лежить вище українського цвинтаря на замковій горі, зліва, зараз біля дороги. Є величини одної більшої кімнати. Мадяри зарівняли її просто з землею, щоб і сліду не було видно. Хреста або якогось іншого знака на могилах взагалі нема. (Гробар твердив, що він дістав наказ між трупами поховати і живих, тяжко ранених Січовиків, що він нервово не витримав і справді за кілька днів збожеволів).

На могилі появлялися вінки та букети цвітів і могила ця стала прощею для карпатоукраїнського народу. Українці громадно відвідували могилу борців. Мадяри це спостерегли, поставили військову сторожу і нікого до могили не допускають... Бояться духа світлої памяти лицарів-Січовиків... — (КУПС).

ЖНИВНИЙ ПРОВАЛ У СССР.

Усупереч запевненням московської преси виявилося, що на 20. червня ц. р. плян ремонту комбайнів і інших рільничих машин виконали тільки в 69.3 відс., а в совхозах на 54.8 відс. У звязку з тим Комісія Контролі при Раді Комісарів СССР уділила догани низці начального виділу совхозів і будови машин при комісаріяті рільництва і кількох з них післала „в одставку".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (100)

Переляканий на смерть лев перескакував з одної льожі до другої, шукаючи виходу з цього амфітеатру. В кожній льожі він перевертав сидячих шляхтичів, що зо страху лежали довго на долівці й не підносились. Нарешті лев натрапив на коридор, що провадив на двір. Він побіг ним, поки не дістався на волю.

А Тарзанові звелено вертатись назад на своє становище. Немовби нічого не сталося, він знов станув біля Вальтора. Тепер сторож, що то насміхався з нього передтим, дивився на нього з найбільшою пошаною і тремтінням. Вальтор сміявся: „Менофра повинна нагородити тебе за таку забаву".

Тарзан поглянув у бік Менофри і побачив, як вона стояла ціла і здорова, тільки тряслася з переполоху. Але страшна лють уже викривила її обличчя. Тарзан завважив: „Поправді сказати, я не хотів забавляти ні Менофри, ні навіть юрби. Зате я хотів побавити трохи льва Менофрою. Але лев дурень, утік".

Скоро вернувся той офіцир, що підготовляв це видовище, і, побачивши Тарзана, промовив: „Ти нерозумно поступив, кидаючи льва на Менофру. Менофра була така захоплена твоєю боротьбою з Гаярком і львом, що вже дарувала тобі життя. А ти все попсував. Тепер вона змінила свою думку і зарядила, щоб тебе і Вальтора відразу знищити".